

středověkou situaci? Výše uvedené otázky jsou jistě dílčí; publikaci lze chápat především jako další z materiálových příspěvků k dějinám české krajiny, osídlení a jejich výzkumu.

TOMÁŠ KLIMEK

Jiří HOLÍK – Dalibor JANIŠ – Jana LANGOVÁ – Radim VRLA, *Hrad Lukov. Proměny opevněného sídla*, Spolek přátel hradu Lukova, Lukov 2015

182 s., 292 obr., ISBN 978-80-905794-2-2

Hrad Lukov patří k nejzajímavějším historickým objektům jihovýchodní Moravy. Původně se jednalo o zeměpanský hrad, který poměrně brzy přešel do rukou šlechty. K jeho opuštění došlo až v druhé polovině 18. století, poté se rychle proměnil na ruinu. Stavební vývoj Lukova je mimořádně složitý, a i proto je potěšující, že o něm pojednává rozsáhlá a podrobná monografie. Vydání knihy inicioval a realizoval Spolek přátel hradu Lukova, jenž několik desetiletí usiluje o zachování a konzervaci hradní zříceniny. Autorský kolektiv tvoří Jiří Holík, Dalibor Janiš, Jana Langová a Radim Vrla, kteří se o Lukov dlouhodobě zajímají, a také již o hradu publikovali početnou řadu dílčích studií nebo popularizačních textů a průvodců.

Knihy má obvyklou strukturu a je členěna do kapitol a poměrně početných podkapitol, jejichž uspořádání a pořadí je nicméně sporné. Krátkého úvodního slova se ujal Jiří Holík, předseda spolku. První kapitola z pera Jany Langové je věnována archeologii. Nejprve čtenáře uvádí do nejstaršího horizontu osídlení okolní krajiny a seznamuje s pravěkými nálezy na samotném hradním kopci. Následuje rozsáhlý výklad k dějinám archeologického výzkumu, který zde probíhal systematicky od osmdesátých let 20. století v podstatě až dodnes. Závěrečná podkapitola předkládá nejzajímavější nálezy, jež prezentují zejména početné keramické zlomky nádob či kamnových kachlí; mezi publikovanými artefakty vyniká drobná glazovaná hlavička muže z 15. století (obr. 26).

V druhé kapitole předkládá Dalibor Janiš dějiny hradu. Velká pozornost je věnována jeho počátkům a poměrně početným zmínkám o Lukovu, nebo lépe o Lukovech ze 13. století, které však s hradem buď vůbec nesouvisí (jde o jiné lokality), nebo jejichž ztotožnění je přinejmenším

sporné. S jistotou je hrad poprvé doložen až k roku 1332, kdy byl v majetku Šternberků. Celkově jsou dějiny hradu popsány velmi pečlivě a jsou opatřeny kvalitním poznámkovým aparátem.

Třetí, nejrozsáhlejší kapitola, již do knihy přispěl Radim Vrla, se zabývá popisem hradu a interpretací jeho stavebního vývoje. Začátek je věnován popisu jednotlivých částí objektu. Areál hradu je poměrně rozsáhlý, a jak bylo zmíněno, jeho stavební vývoj byl velmi složitý. V orientaci má pomoci plánec (obr. 95), který je doprovázen početnými nákrety náleзовých situací; bohužel tyto nákrety často nejsou umístěny do širšího kontextu, takže ten, kdo není detailně seznámen s podobou hradu, může mít problém se zorientovat či některé popisované části správně umístit. Ocenit lze snahu o přehlednost textu, který je však přesto určen především užšímu okruhu odborné veřejnosti. Pozornosti by neměl ujít nálezy konsekračních křížů v bývalé hradní kapli, jež se nacházela v dnes zaniklé západní hranolové věži.

Druhá část kapitoly již pojednává o stavebním vývoji, který je podán daleko čtivěji. Najdeme zde také barevně vyhodnocené půdorysy hradu (obr. 139 a 140), z nichž je na první pohled patrná složitost stavebního vývoje. Kresebné rekonstrukce hradu provedené Radimem Vrlou (obr. 146, 147, 158, 163, 169, 172) velmi přehledně prezentují představy autorů o vývoji hradu. Pozornost si zasluhují nálezy pozdně románské architektury, zvláště portálu (obr. 145), a také početné články ze 14. až 16. století, které zastupují další majitele v čele se Šternberky. Konec kapitoly patří rozboru nepřiliš početného souboru ikonografických zobrazení hradu ze 17. až 19. století.

Závěrečná kapitola „Opuštění hradu a snahy o jeho poznání“, již napsal Jiří Holík, je věnována jednak vylíčení zániku hradu, ale především snahám o jeho průzkum a následnou konzervaci; systematické konzervační práce zde probíhají již od roku 1982. Celkově vyznívá tato část s obrazovým doprovodem spíše jako „kronika spolku“, který o obnovu hradu usiluje od roku 1990. Následuje vlastivědný exkurz do historie obce Lukova a hradní fotogalerie s dokumentací spolkového a kulturního života na hradě.

Badatelské objevy a zjištění v publikaci o Lukovu významně přesahují regionální horizont. A byť jde o monografii hradu, kniha jistě najde ohlas i mimo kastelologickou obec.

FRANTIŠEK ZÁRUBA